

ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ: АДАПТАЦІЯ ДО ПОТРЕБ РІЗНИХ ТИПІВ ПІДПРИЄМСТВ

В.П. Гудименко¹,

¹ аспірант кафедри підприємництва, торгівлі та логістики, НТУ «ХПІ», Харків, Україна

Viacheslav.Hudymenko@emmb.khpi.edu.ua

Запаси відіграють критичну роль у забезпеченні ефективної роботи підприємства, оскільки вони дозволяють знизити витрати, забезпечити безперервність виробничих і торговельних процесів та підвищити рівень обслуговування клієнтів. Ефективне управління запасами в рамках логістичної системи є ключовим фактором успіху підприємства на ринку. Під час здійснення контролю і аналіз запасів проводиться аналіз даних про їх використання, що дозволяє своєчасно виявляти проблеми та приймати рішення щодо коригування планів постачання і виробництва (торгівлі). Розглянемо найбільш розповсюджені системи управління запасами. Традиційно визначають наступні системи управління запасами [1; 2] :

1. Системи з періодичним оновленням даних про запаси. Проводиться періодичний підрахунок фактичних запасів, дані про рух запасів (приймання, відпуск тощо) не завжди фіксуються в системі. Переваги: прості в експлуатації, не ставлять вимог до ресурсів підприємства, необхідних для її підтримки. Недоліки: неможливо отримати інформацію про фактичні залишки запасів в будь-який момент часу і відстежити рух запасів

2. Системи з безперервним оновленням даних. Операції з запасами фіксуються в інформаційній системі за їх виникнення, регулярно формуються звіти щодо запасів, періодично проводиться інвентаризація. Переваги: Дозволяє простежити рух запасів і отримувати інформацію про їх стан і наявність в будь-який момент часу. Недоліки: Використовуються тільки для номенклатурних позицій класу А.

3. Система з фіксованим розміром замовлення. Передбачає надходження матеріалів рівними, заздалегідь певними партіями через різні проміжки часу. Переваги: Постійна величина замовлення, що знижує частину логістичних витрат; менший рівень максимального бажаного запасу; економія витрат на утримання запасів на складі; відсутність дефіциту. Недоліки: Вимагає безперервного контролю за фактичним рівнем запасів для того, щоб не було втрачено момент замовлення.

4. Система з фіксованим інтервалом часу між замовленнями. При роботі даної системи перевірка рівня запасів проводиться через рівні проміжки часу. Переваги: Відсутність постійного контролю наявності запасів на складі. Недоліки: Високий рівень максимального бажаного запасу; зростання витрат на утримання запасів на складі; небезпека виникнення дефіциту; формування замовлення на незначну кількість товару.

5. Система з двома рівнями при періодичній перевірці фактичного рівня запасу. Орієнтована на ситуацію, коли витрати на облік запасів і витрати на оформлення замовлення настільки значні, що переважають в порівнянні з втратами від дефіциту запасів. Переваги: Продавець хоч і несе певні витрати, пов'язані з підтриманням системи замовлень, але зазвичай вони співвідносяться з витратами на зберігання запасів; не допускаються втрачений прибуток, "втрачений" замовник. Недоліки: Може виникнути ситуація, за якої попит на продукцію, що виникає в період відсутності

запасу залишається незадоволеним. Характерно зниження обсягу продажів, деяка втрата довіри клієнтів і, як наслідок, пов'язані з цим витрати.

6. Система з фіксованим розміром замовлення при періодичній перевірці фактичного рівня запасу. Фактичний рівень запасів перевіряється через рівні проміжки часу. Рішення про замовлення постійного обсягу товару приймається за умови, що запас в момент перевірки виявляється менше або дорівнює встановленим пороговому рівню. Переваги: Простота замовлення: однакова кількість товарів та відсутність постійного контролю за рівнем запасів. Недоліки: Зі значною ймовірністю можливий дефіцит запасів.

Отже, необхідність вибору оптимальної системи управління запасами для певного підприємства з метою підвищення ефективності його функціонування, обумовлює враховувати цей процес через призму логістичних процесів. останніми роками бізнес розробляв такі підходи до управління запасами, які надавали би можливість уникати зайвих витрат на складування і при цьому вчасно задовольняти платоспроможний попит. Цим й обумовлюється формування різних типів логістичних систем, що спрямовані на оптимізацію рівня запасів з урахуванням специфіки та потреб підприємств [3]. Через різноманітні потреби та умови роботи підприємства обирають різні системи управління запасами підприємства. Виробничі підприємства мають інакші потреби в управлінні запасами, ніж роздрібні магазини чи логістичні компанії. Розмір підприємства також впливає на вибір системи управління запасами. Оскільки малі, середні та великі підприємства мають різні масштаби операцій, ресурси та складність управління, тому системи управління запасами повинні відповідати цим різноманітним потребам. Типи продукції, що випускається та виробничий процес також відіграють важливу роль. Деякі підприємства працюють з товарами, які швидко псуються, інші – з тривалим терміном зберігання, тому певні системи допомагають ефективно управляти цими запасами. Крім того, підприємства з високим рівнем автоматизації можуть використовувати новітні інноваційні системи, тоді як менш автоматизовані підприємства можуть використовувати більш прості системи управління запасами.

Дослідження систем управління запасами має значний потенціал для подальшого розвитку, особливо в умовах постійних змін на ринку та технологічного прогресу. Однією з основних перспектив є адаптація традиційних моделей управління запасами до нових реалій, включаючи впровадження цифрових технологій, таких як штучний інтелект і аналітика великих даних. Це дозволить підприємствам оптимізувати свої процеси, зменшити витрати та покращити обслуговування клієнтів. Крім того, вивчення специфіки управління запасами для різних галузей, таких як виробництво, роздрібна торгівля та логістика, відкриває можливості для розробки індивідуальних стратегій, що враховують особливості кожної галузі. Також важливим напрямком є дослідження впливу зовнішніх факторів, таких як економічні коливання, зміни у законодавстві та екологічні вимоги, на системи управління запасами. Розробка адаптивних стратегій дозволить підприємствам бути більш гнучкими у відповідь на зміни в ринкових умовах.

Список літератури:

1. *Кривешко О. В., Шпарик Я. Я., Мельник Н. В.* Особливості управління запасами в кризових умовах. Ефективна економіка. 2022. № 5. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10301>

2. *Савицький Е.Е.* Вплив оптимізації логістичних процесів на ефективність комерційної діяльності підприємства. Економіка та суспільство. 2023. № 52. – URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-47>

3. *Скуриневська Л.* Основні аспекти управління запасами та логістики в процесах управління оборонними ресурсами та оборонного менеджменту. URL: https://www.researchgate.net/publication/376195968_Osnovni_aspekti_upravlinna_zapasami_ta_logistiki_v_procesah_upravlinna_oboronnimi_resursami_ta_oboronного_menedzmentu